

mariënburg

Tijdschrift voor kritisch-katholieken | nr.2 - maart 2009

Vrouwen met een **priesterwijding**

De **noden** van het kerkvolk

Het oude pastorale **plaatje** past niet meer

Mevrouw de bisschop:

“Pastoraal werk komt naar je toe”

Speciaal, extra ingevoegd:

Kerken naar een ‘**nieuwe katholiciteit**’ - *Lente-gedachten in de oecumenische winter*

MARIËNBURG is een uitgave van de gelijknamige vereniging van kritisch katholieken en verschijnt vijfmaal per jaar.

Overname van artikelen is toegestaan mits voorafgaand contact met de redactie.

© 2009 Mariënbuurgvereniging

ISSN 01572-7564

Website

www.mariënbuurgvereniging.nl

Redactie

Jacques van Leeuwen redacteur

Lambert van Gelder red.-secr. en eindredacteur

Redactie-adres

Per post: Archipelstraat 286, 6524 LR Nijmegen

Per email: redactie@mariënbuurgvereniging.nl

Vormgeving

N-ything Design, Boxmeer

Technische realisatie

Drukkerij Berne, Heeswijk

Illustraties

Foto's: Lambert van Gelder, Wim van der Kallen, Joan Morris, Achim Pohl, RC Womanpriests, Wereldraad van Kerken

Abonneren

Abonnementsprijs € 15,- per jaar

Abonnement gecombineerd met lidmaatschap van de vereniging Mariënbuurg € 25,-

Lidmaatschap van de vereniging zonder abonnement: € 10,-

Abonnementenadministratie: zie Secretariaat
Betaling van contributie, abonnementen en giften via Rabobank 32.99.21. 568.

Bestuur Mariënbuurgvereniging

Erik Jurgens, voorzitter, 020-6761646

Tammo ten Berge, secretaris, 030-2284805

Dominic Brügemann, penningmeester, 0528-231730

Henk Baars, 020-6370221

Ruud Pragt, 0571-273428

Email: bestuur@mariënbuurgvereniging.nl

Secretariaat

Postbus 675 - 3800 AR Amersfoort

Tel. 033-4690070

Email: secretariaat@mariënbuurgvereniging.nl

3 HET OPENBAAR DEBAT
Erik Jurgens

4 DE NODEN VAN HET
KERKVOLK
Hermann Häring

7 HET OUDE PASTORALE
PLAATJE
Leon Goertz

SPECIAL:

KERKEN NAAR EEN
'NIEUWE KATHOLICITEIT'
*Lente-gedachten in de
oecumenische winter*
Mgr.Dr. Joris Vercammen

9 ZONDER
COMMUNICATIE
GEEN EXCOMMUNICATIE

10 MEVROUW DE
BISSCHOP:
"PASTORAAL WERK KOMT
NAAR JE TOE"
Maria Straathof

13 VROUWEN MET EEN
PRIESTERWIJDING
Marleen Wijdeveld

Het volgend nummer verschijnt half juni 2009. Bijdragen graag uiterlijk 4 mei aan het redactie-adres.

HET OPENBAAR DEBAT

Een nieuwe lente? In ieder geval een nieuw geluid! Eerst hadden we een ‘Nieuwsbrief’; dat werd in 2002 ‘mv-nu’. Waarom nu weer een wending? Het bestuur heeft besloten om “de bevordering van het openbare debat” tot een van de kernpunten van zijn beleid te maken. Een debat met name tussen de gelovigen, maar ook met anderen. Debat waarover? Daar moet natuurlijk systeem in zitten: uit drie soorten onderwerpen die ons als kerkgemeenschap bijeenhouden (of juist verdelen!) elk jaar een onderwerp aankaarten. Die drie onderwerpen zijn: de kerkorde, de leerstellingen, de morele voorschriften.

Wat de *kerkorde* betreft kunnen we nog een tijdje teren op de voortreffelijke brochure ‘*Kerk en ambt*’ uit 2007. Hierin stelden de Nederlandse dominicanen aan de orde of het priesterlijk ambt alleen door celibataire mannen kan worden uitgeoefend. Typisch voorbeeld van kerkorde, heeft niets te maken met de navolging van Christus. De zogeheten onfeilbaarheid van de paus hoort ook in deze categorie. Dit nummer van ‘*Mariënborg*’ haakt aan bij die brochure en brengt in enkele artikelen het thema vrouw-in-het-ambt onder de aandacht.

Wat de *leerstellingen* betreft: zijn we bereid om de houdbaarheid daarvan opnieuw te doorleven? Het Credo uit de vijfde eeuw dat we nog steeds gebruiken bevat uitspraken die concilies hebben genomen om toen bestaande ‘dwalingen’ te bestrijden (die van Arius, Nestorius en Pelagius bijvoorbeeld). Maar verwoordt deze tekst ons huidige geloof? “Ik geloof in God de almachtige Vader, Schepper van hemel en aarde” – letterlijk, in zes dagen? Veel van de kijkers naar Andries Knevel blijktbaar wel. Zou een hedendaagse tekst niet meer moeten ingaan op geloofsvragen die ons nu bezig houden? In veel parochies zijn al nieuwe variaties in gebruik.

De *morele voorschriften*: kunnen kerkelijke autoriteiten zulke voorschriften dwingend opleggen aan gelovigen? Kun je afleiden uit het Evangelie dat het gebruik van voorbehoedmiddelen verboden is (*Humanae Vitae*, 1968, is nog steeds ‘geldend’). Waar ligt dan de eigen gewetensbeslissing van de mens? En waarom vindt het Vaticaan het niet toelaatbaar om iemand die zwaar lijdt en terminaal ziek is, te helpen aan een waardig einde? Kan barmhartigheid, in omstandigheden, evenzeer een moreel beginsel zijn als het verbod om te doden? Daarover willen we in het najaar met elkaar spreken. Dat is natuurlijk allemaal forse kost. Maar het gaat wel ergens over!

Een openbaar debat vergt middelen: bijeenkomsten (congressen, symposia), afdelingsbijeenkomsten, activiteiten van parochies. Maar ook: eigen pers, vlugschriften, websites. ‘mv-nu’ was al een poging om een tijdschrift te zijn dat zich positioneert in het openbaar debat, met ‘*Mariënborg, tijdschrift voor kritisch katholieken*’ is dat nog sterker het geval.

Redactie en lezers wens ik veel geluk. En inspiratie natuurlijk, inblazing van de Geest.

Prof. Dr. Hermann Häring is voormalig hoogleraar Dogmatische Theologie van de Radboud Universiteit Nijmegen. Eerder was hij een van de naaste medewerkers van Hans Küng in Tübingen.

Onderstaande tekst is een door de redactie samengestelde collage van paragrafen uit de toespraak van de auteur, eind vorig jaar gehouden op een studiedag van de 'Vereniging voor Vernieuwing van het Ambt in de r.-k. Kerk'. Zijn titel was "De noden van het Volk Gods – Waar hebben de mensen nu écht behoefte aan?" De volledige tekst van de toespraak is op CD verkrijgbaar bij de redactie.

Slechts democratische structuren zorgen ervoor dat de noden van het volk écht aan het woord komen en gestalte kunnen krijgen in een christelijke leef- en leerpraktijk.

DE NODEN VAN HET KERKVOLK

Het probleem van onze kerken is niet luiheid of gebrek aan activiteiten, ook niet de onwil om op God te vertrouwen. Maar met name geëngageerde christenen hebben intussen geleerd, zelfstandig te denken. Alleen blijken de leiders van onze kerk bang te zijn voor zelfstandige mensen, terwijl de uitdagingen in een complexe wereld steeds groeien.

Daarom is het van groot belang dat de leden van kerngroepen regelmatig bij elkaar komen, om in deze zelfstandigheid te groeien, om de vragen en ervaringen met elkaar te bespreken en – in herinnering aan Jezus van Nazaret – het brood gezamenlijk te breken en door de Geest van God te worden geraakt. We hebben er behoefte aan, om in onze identiteit te worden gevoed, juist opdat we flexibel, open en creatief kunnen zijn. De kern van een wekelijkse bijeenkomst is daarom geen sacramentalisme en geen hoop op een magisch gebeuren, maar de wederzijdse uitwisseling van ideeën en gedachten over de vraag, hoe Gods trouw aan de mensen reëel kan worden. De actuele toestand die veel mensen verhindert om regelmatig de eucharistie te vieren (omdat er niet voldoende priesters zijn), is absurd en heeft niet veel met christendom van doen: de actuele kerkleiders laden door hun blokkade van de vele mannen en vrouwen, die in een

viering kunnen en willen voorgaan, een overgrote schuld op zich. In hun verblindheid zien ze niet eens, hoezeer ze de christelijke boodschap perverteren.

Langdurige ijstijd

Helaas verkeert de katholieke kerk niet slechts in een korte wintertijd, maar in een langdurige ijstijd die op dit moment nog steeds intensiever wordt. Velen die als sinds jaren op betere tijden hopen, beginnen opnieuw aan een betere toekomst te twijfelen. Dat roept het vermoeden op dat we ons veel te lang afhankelijk hebben gemaakt van een hiërarchie die van ons tijdperk niet veel begrepen heeft. Daarom misstaat hier niet een negatief polemische samenvatting van onze bedoelingen. In de 21ste eeuw heeft de (katholieke) kerk geen behoefte aan een geestelijk monopolie dat méér uitsluit dan het weet in te sluiten en dat – min of meer bewust – nog steeds ervan uitgaat dat zij als de enige instelling van de wereld heil en verlossing kan bemiddelen. Volgens de paus zijn de reformatorische kerken geen kerken meer. Deze opvatting is verwerpelijk, heterodox, en zou ertoe moeten leiden dat Benedictus XVI zijn functie ter beschikking stelt. De katholieke kerk heeft ook geen behoefte meer aan een traditionalisme, dat de laatantieke, de middeleeuwse en de (in de rechtshistorische betekenis van het woord) absolutistische ontwikkelingen van het verleden boven de Schrift en de herinnering aan Jezus van Nazaret plaatst. Dit traditionalisme heeft niets te maken met een historisch verantwoord denken of met het respect voor vroegere generaties. In feite komt dit traditionalisme neer op een luiheid van denken, op

een onverschilligheid tegenover de noden van onze tijd en op het behoud van oude rechten en privileges. Deze waarschuwing geldt ook voor het paternalisme waarvan de katholieke kerk nog steeds is doordrongen, ook voor het 'pastoralisme' dat de gewone christenen (de 'eenvoudige gelovige') nog steeds beoordeelt als schapen of als een kudde, die zichzelf niet kan sturen. Niet zonder reden heeft de Verlichting in behoudende katholieke kringen nog steeds een slechte naam. Zeker doet J. Ratzinger/Benedictus XVI graag een beroep op de Verlichting, maar hij bedoelt dan de 'verlichting' van de Griekse filosofie (van Sokrates tot Plato). Daardoor wil hij deze eretitel aan de verlichting van de Nieuwe Tijd ontnemen.

Er moet verder een einde komen aan de concurrentie die vaak tussen democratische structuren en de gehoorzaamheid tegenover de wil van God wordt geconstrueerd. Gods Geest is over alle christenen uitgestort. Slechts democratische structuren zorgen ervoor dat de noden van het volk écht aan het woord komen en gestalte kunnen krijgen in een christelijke leef- en leerpraktijk.

Nieuwe coalitie

Ik ben persoonlijk niet van oordeel dat de kerkleiding of de leiding van een gemeente als een primair sacrale functie moet worden gezien. In het Nieuwe Testament, met name bij Paulus, wordt er zeer nuchter en in technische termen over gesproken. Deze functie bevat niet méér heiligheid dan de gemeenschap van de gedoopten in haar geheel. Deze oproep tot nuchterheid doet echter een ander aspect niet teniet: we zien in ons tijdperk een nieuwe coalitie opkomen tussen de grote religies. De grote polariteit bestaat niet meer tussen gelovigen en bijgelovigen, tussen geloof en afgoderij, maar tussen religieuze mensen en anderen die zich opsluiten in een zelf gekozen en gesloten seculariteit.

Wat is de (gezamenlijke) functie van deze religies? Ze bewaken in hun cultureel thuis het heilige, d.w.z. de ervaring van grenzen, het wonder van nataliteit en mortaliteit, het overschot van de vreemde ervaringen van geluk en van ongeluk, de grote emoties van enthousiasme en verdriet. In deze zin kun je de gemeenteleid(st)er de bewaker van het heilige noemen.

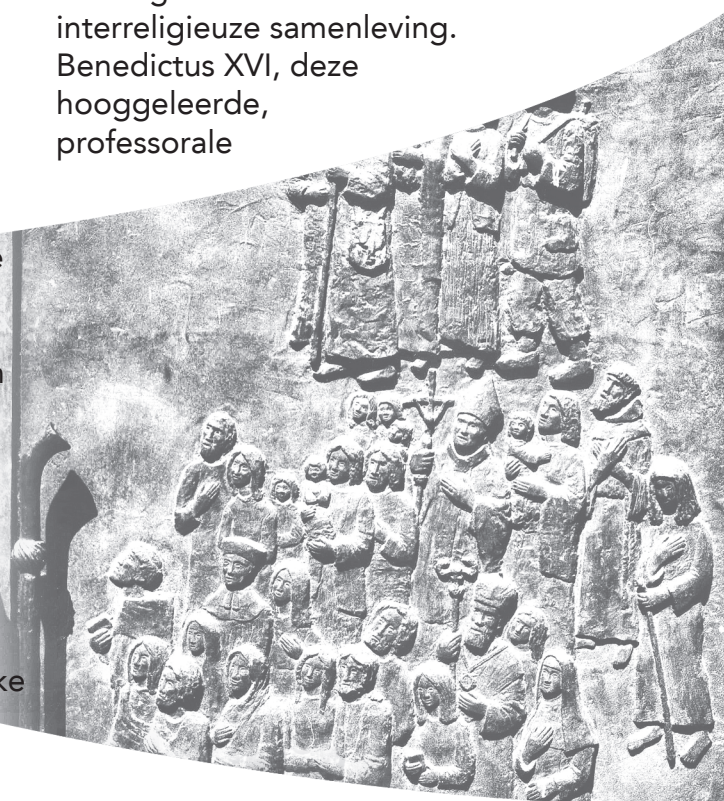
Dit heilige staat ook centraal in de dienst en in de viering van de liturgie. Met name in de eucharistie (zoals in de doop en andere zogenoemde sacramenten) krijgt het heilige zijn specifiek christelijke vorm en bescherming. Terecht heeft men het ambt om in de eucharistie voor te gaan, altijd met grote

eerbied bejegend, want in de eucharistie (te weten het breken van het brood met de velen) heeft de christelijke traditie altijd de sporen van God zelf kunnen vinden. Maar het is de eucharistie die op de voorgang(st)er van deze liturgische viering uitstraalt, en niet andersom. In eerste instantie is de eucharistie niet 'geldig', omdat de voorganger voor een heilige handeling bevoegd is. Wie (door de gemeente) tot deze functie is geroepen raakt namens de gemeente in nauw contact met een gebeuren, dat al zijn vermogens overstijgt.

Culturele verandering

De katholieke kerk verkeert in een zware crisis die ze grotendeels zelf heeft veroorzaakt. Ze herinnert me aan de situatie van Maarten Luther die ook niet werd gehoord, hoewel hij centrale inzichten van het Nieuwe Testament aan zijn kant had. Hoe erop te reageren? Met ergernis of met woede? Een dergelijke reactie is begrijpelijk en welhaast onvermijdelijk. Maar met andere kerken gaat het – althans in Europa – niet veel beter, hoewel zij met andere problemen te kampen hebben. De actuele crisis is tegelijk het gevolg van een diep ingrijpende culturele verandering, te weten het einde van de nieuwe tijd, het begin van een interculturele en een interreligieuze samenleving.

Benedictus XVI, deze hooggeleerde, professorale

Gehandicapte priesters

Een hele hoop van wat je leest gaat het ene oog in en het andere uit. Het kan ook anders. Zo trof me laatst een verzuchting-op-papier van een priester. Ik trof het smartelijke fragment aan in een contactblad voor de kring gelovigen rond het priesterseminarie van Den Bosch, vurig biddend om nieuwe roepingen. Wat was de bewuste priester overkomen? Te gek voor woorden, het lijkt verdorie wel alsof in de kerk tegenwoordig alles kan ... Luister!

Een groepje doodgewone leken zou voorgaan in een viering. Maar weet je wat de goeie man te horen kreeg toen hij vroeg wat zijn rol als pastoor in die viering zou zijn? Zal ik het zeggen? Ik durf het bijna niet. Ze zeiden hem vlakaf: 'Nou, gewoon meedoen, net als alle anderen.'

Beste lezer, ik weet niet of u het doorhebt, maar dit voelt als een bliksemingslag. Je zult maar rondlopen met de overtuiging dat je door de wijding juist helemaal anders bent dan alle anderen, dan wordt door zo'n opmerking van die doodgewone leken met het priesterschap toch de vloer aangeveegd! Of niet soms? Doorlezend proefde ik de diepe verontwaardiging van de priester; met niet mis te verstane zinnen trok hij vervolgens een scherpe scheiding tussen het algemene en het ambtelijke priesterschap.

Ik heb geen zin om hier op de argumenten voor die scheiding in te gaan. Mij interesseert het dat de arme man niet in staat is om gewoon met alle anderen mee te doen. Wat is zo'n man toch eigenlijk gehandicapt, denk ik dan. Geldt dat voor alle priesters? Natuurlijk niet. U weet wel welke ik bedoel. Het zijn degenen bij wie je van hun gezicht kunt aflezen dat ze zich voortdurend boven de goegemeente verheven weten. Dag in dag uit voelen ze als het ware in de binnenzak van hun zwarte colbert de brief met de bisschoppelijk bevestiging van hun speciale roeping door God zelf om voortaan niet meer 'als alle anderen' te zijn.

Wat dat voor zo iemand betekent, beste lezer, daar hebben wij samen geen notie van! Denk je eens in dat de dokter tegen u zou zeggen: 'Ga eerst maar eens zitten. Ik moet u de uitslag van de foto's meedelen. Helaas, u bent nooit meer in staat om net als alle andere mensen te zijn.' ... Iets ergers is nauwelijks denkbaar, zou ik zeggen.

En, ach, wie heeft trouwens al niet eens eerder meewarig het hoofd geschud bij de zoveelste 'onhandigheid' van de jonge meneer kapelaan of meneer pastoor en aan een mede-gewone-andere-gelovige iets toegefluiserd als 'wat zijn ze toch gestoord als het om gewone menselijke communicatie gaat'.

Mijn advies: probeer ze niet te veranderen. Geef toe dat ze gehandicapt zijn. Ze, kunnen niet anders! Een lichtpuntje is misschien dit: ik las dat bisschop Hurkmans van Den Bosch de (na)vorming van priesters, diakens, pastoraalwerk(st)ers en pastoraal assistenten tot speerpunt van zijn beleid heeft gemaakt. Dat vind ik fijn te horen. Zou hem het gehandicapt-zijn van zijn priesters ook opgevallen zijn?

Huib Schumacher

man, ziet deze ontwikkeling zeer precies. Hij komt telkens weer terug op de Griekse wortels van de katholieke kerk. Maar in plaats van de grenzen ervan te tonen, dit mooie verleden eindelijk los te laten en in deze vrijheid de bijbelse boodschap te herontdekken, houdt hij krampachtig vast aan de kerkvaders, aan een sacramentalistische kerkstructuur, aan de bisschoppelijke en aan zijn eigen achterhaalde privileges. Hij ziet over het hoofd dat deze opvatting nog slechts tot een fundamentalistische houding kan leiden. Daarom denk ik dat we gewoon al in de weeën van een nieuw tijdperk verkeren. We moeten en we zullen zelf vinden wat het volk nodig heeft. In de eerste Johannesbrief (2,8) valt te lezen: "De duisternis gaat voorbij en het waarachtige licht schijnt reeds". We hebben alle kansen om de mensvriendelijke uitstraling van de christelijke boodschap en een christelijke gemeenschap opnieuw te ontdekken. Deze wordt ons namelijk niet door kerkelijke bestuurders, maar door God zelf aangeboden en het aanbod doet dagelijks zijn werking.

HET OUDE PASTORALE PLAATJE RAAKT UIT HET ZICHT

De verleiding is groot om je in een dergelijke situatie erg belangrijk en zelfs onmisbaar te wanen om op deze wijze voor een deel van de mensheid het pad naar de eeuwige zaligheid te effenen.

Hoe zinnig en mooi een en ander ook mag zijn of lijken, toch zitten er bezwaarlijke en verkeerde kanten aan deze vorm van pastoraat. Want op de meest cruciale momenten in het leven van mensen – geboorte en sterven – kwam ik daar even als een

duveltje uit een doosje in hun intieme geloofsleven tevoorschijn. Ik had deze mensen

nooit eerder ontmoet en ben ze ook daarna nooit meer tegen gekomen.

Zo voelde ik me als persoon niet serieus genomen, en was ik veeleer – cru gezegd – een mechaniek dat even een klusje moest komen klaren. Deze gang van zaken is in meerdere opzichten vanuit pastoraal oogpunt ver onder de maat en in feite mensonterend en ontoelaatbaar. Het is een vorm van onpersoonlijke kille afstandsbediening die in het pastoraat niet thuishoort. Hoewel meerderen wellicht denken dat ik er goed aan heb gedaan om zo te handelen, blijft bij mij de overtuiging dat ik iets verkeerd deed. Daarom ben ik ook gauw ermee gestopt om in deze setting alleen maar vanwege de geldigheid overal te komen opdruiven.

Geloofsbeleving gemangeld

In de boven geschetste situatie had het anders en veel mooier en beter gekund. Want in dat parochieverband is een vijftal goed opgeleide pastors die heel bewogen en toegewijd met hun mensen bezig zijn. Wanneer zij benaderd worden om met de hun vertrouwde mensen de sacramenten te vieren, zouden zij dat best graag willen doen. Maar zij moeten zulke verzoeken steeds afwijzen, want volgens de kerkelijke

Door het plotselinge vertrek van mijn collega bleef ik als enige gewijde pastor over in een samenwerkingsverband van elf parochies. Tot dan toe runde ik als halftime kracht een middelgrote parochie waarin het voor mij mogelijk was de parochianen persoonlijk te kennen. Maar ineens werd alles anders en werd er aan alle kanten aan me getrokken om, vanwege mijn wijding, de geldigheid van de kerkelijke bediening te waarborgen. Zo moest ik ergens vier kindjes tegelijk dopen en even later, vijfentwintig kilometer verderop, aan dertig mensen het sacrament van de zieken toedienen.

De spontane geloofsbeleving wordt gemangeld en teniet gedaan door het hoogkerkelijk gekrakeel rond geldigheid en geoorloofdheid van de sacramentele bediening.

regels en de afspraken bij hun aanstelling mogen zij het niet. Angst voor represailles en zelfs de dreiging met ontslag doen deze toegewijde pastors verstijven van schrik.

Dit gaat ten koste van hun eigen voldoening in het werk, en de betreffende parochianen snappen er niets van. Hun spontane geloofsbeleving wordt zo gemangeld en teniet gedaan door het hoogkerkelijk gekrakeel rond geldigheid en geoorloofdheid van de sacramentele bediening. Vooral de jonge generatie pikt dit niet langer en zoekt rond de doop en de viering van de liefde wel een weg en vorm die bij haar eerlijke beleving past. Alleen zo kan men elkaars leven vieren, beschermen, helen en heiligen. Dat kan niet langer langs de weg van de versleten voorschriften en achterhaalde dogma's die in onze samenleving niet meer reëel, invoelbaar en beleefbaar zijn. Daarom is de traditionele vorm van de gewijde pastor bij ons definitief passé, zijn monopoliepositie ten einde.

Geen terugkoppeling

Het eeuwig terugkoppelen naar de ongehuwde Man van Nazaret die men hogepriester is gaan noemen, werkt niet meer. En terecht, want Jezus is allereerst een pastor van de nabijheid, een herder die bij zijn schapen is. Hij kent zijn schapen, en de niet-kenners noemt hij huurlingen of rovers die vooral op hun eigen voordeel uit zijn. Elke vrouw en man, opgeleid pastor of actieve vrijwilliger in de parochie, voelt aan hoe, waar en wanneer men elkaar goed doet en tot zegen kan zijn. Dat houdt in dat men ook altijd 'ja' zegt als men eraan toe is om een belangrijk moment in het leven

sacramenteel te vieren. Gelukkig hebben veel pastors de wijsheid en de moed om, ondanks de represailles in menig pastoraal verband warmhartig en toegewijd in de Geest van Jezus het goede te doen. Dat is een proficiat waard! Want verkeerde en versleten voorschriften en regels moet men negeren, anders maakt men zich medeschuldig aan de verdere verloedering van ons zo dierbaar sacramenteel parochiepastoraat.

Het is lente en op dit moment is men in meer dan duizend parochies in Nederland druk doende met de voorbereiding op de Eerste Communie. Op de feestdag zelf gaat uiteraard de ter plaatse aangestelde gewijde pastor voor in de viering. Wanneer deze ontbreekt, dan is in ieder geval de niet-gewijde pastor, de toegewijde vrijwilliger of desnoods de enthousiaste lieve juf of coole meester van groep vier de aangewezen persoon om op een communicabele wijze dit sacrament met de kinderen en hun dierbaren te vieren. Dat is dan veel beter dan ergens weer een gewijde outsider vandaan halen, alleen maar om weer in het oude plaatje te passen. Nogmaals, het oude plaatje is vervaagd en raakt in onze contreien geleidelijk helemaal uit het zicht. De nieuwe stijl is aan te bevelen voor iedereen die begaan is met onze kerk en samenleving.

IN DE RUBRIEK 'OP DE KEEPER' PUBLICEERT MARIËNBURG BIJDAGEN VAN EENIEDER AAN EEN DISCUSSIE OVER IETS IN DE R.-K. KERK WAARVAN HIJ/ZIJ VINDT DAT DAAR NOG WEL EENS EEN HARTIG WOORDJE OVER TE ZEGGEN VALT. DAT KAN ZOWEL THEORETISCH ALS PRAKTISCH ZIJN, VAN ERFZONDE TOT DRIE-EENHEID, VAN GENADE VAN BIJSTAND TOT VERRIJZENIS, VAN DE VROUW ALS PRIESTER TOT EUCHARISTISCHE OECUMENE, YOU NAME IT! OM ZULKE 'KEEPER-BESCHOUWERS' DE KANS TE GEVEN VAN HUN HART GEEN MOORDKUIL TE HOEVEN MAKEN, ONDERTEKENEN WIJ DEZE BIJDAGEN STEEDS MET EENZELFDE AUTEURSNAAM. EEN CULTIVATOR IS EEN LANDBOUWMACHINE WAARMEE EEN STUK LAND WORDT 'BEHANDELD' NA HET PLOEGEN EN VÓÓR DE NIEUWE INZAAI. – REDACTIE

Zonder communicatie geen excommunicatie

Het woord 'excommunicatie' is in de voorbije weken in tal van persberichten en artikelen te lezen geweest. Dit naar aanleiding van het feit dat paus Benedictus XVI op 21 januari de excommunicatie had opgeheven van de vier bisschoppen van de 'Priesterbroederschap Pius X', in 1969 opgericht door de ultraconservatieve bisschop wijlen Marcel Lefebvre. In 1988 had deze zonder toestemming van het Vaticaan vier priesters van de broederschap tot bisschop gewijd. En volgens het kerkelijk recht waren zowel hijzelf als het viertal daardoor automatisch geëxcommuniceerd. Omdat een van de vier, Richard Williamson, hardnekkig het bestaan van de Holocaust bleek te ontkennen, is in de publiciteit daar alle aandacht naar uitgegaan en maar nauwelijks naar die excommunicatie. Excommunicatie, buitensluiting, is de zwaarste straf in de rooms-katholieke kerk. De betrokkene mag dan niet langer deelnemen aan de eucharistie en eventuele andere sacramenten; leeft feitelijk in een permanente staat van doodzonde. De excommunicatie kent twee vormen. De ene is de straf die automatisch ingaat na een kerkelijk 'vergriep'. Als vergriep noemt het kerkelijk recht bijvoorbeeld: als priester het biechtgeheim niet bewaren, geconsacreerde hosties misbruiken of weggooien, een aanslag plegen op de paus, als bisschop zonder pauselijke goedkeuring anderen tot bisschop wijden. De andere vorm van excommunicatie is iets gematigder: de straf gaat pas in nadat de kerkelijke overheid die heeft uitgesproken.

In de loop der eeuwen zijn al veel personen het slachtoffer geworden van excommunicatie.

Even afgezien van een hele serie theologen ook mensen zoals Luther, Hendrik VIII, Juan Péron, Fidel Castro, Teilhard de Chardin. Tot in onze dagen. Nog op 29 mei vorig jaar werd officieel door het Vaticaan de excommunicatie uitgesproken van allen die de afgelopen tijd betrokken zijn geweest bij de (namelijk ongeoorloofde) priesterwijding van vrouwen.

De wijze waarop de excommunicatie wordt gehanteerd roept wel de nodige vragen op. Ladislav Orsy, de Amerikaanse hoogleraar kerkelijk recht van de Georgetown University in Washington, noemt die automatische excommunicatie voor onze moderne tijd een juridische afwijking. "Ik ben helemaal niet tegen een gepast proces, een goed overleg en een weloverwogen oordeel. Maar stel je toch voor wat een dwaasheid het is om eerst jezelf tot boosdoener te verklaren, dan over jezelf als rechter op te treden en tenslotte jezelf de straf op te leggen."

Dat is overigens niet zo erg, als je je er maar niets van aantrekt. Dat doen nu al die tot priester en bisschop gewijde vrouwen dan ook. Zij gaan gewoon door met dopen en met vieringen van de eucharistie. En de grote meerderheid van het kerkvolk over de hele wereld heeft blijkens onderzoeken geen probleem met de vrouw als priester. Of, zoals iemand het formuleerde, "van de excommunicatie merk je niks, die kunnen ze beter helemaal afschaffen. Goed, dat de paus die bij die mannen heeft opgeheven. Moet-ie overal doen, en dan gewoon met die zogenaamde zondaars in gesprek gaan, ook met die mannen. En met die vrouwen. Da's pas pastoraal werk!"

Cultivator

“Wachten op toestemming van het Vaticaan, voor welk ambt dan ook in de hiërarchie, is voor vrouwen een gebed zonder eind en voor de kerk als geloofsgemeenschap een verspilling van talenten.”

MEVROUW DE BISSCHOP: “PASTORAAL WERK KOMT NAAR JE TOE”

“Het kan wél: een vrouw wijden tot priester van de katholieke kerk. We hebben net zolang gezocht tot we twee bisschoppen vonden met voldoende moed om dat te erkennen en ernaar te handelen. Meer hogerhand is daarvoor niet nodig.” Priester Christine Mayr-Lumetzberger spreekt bedachtzaam, maar resoluut. Legt uit. Licht toe, met de ervaring van de lerares maatschappijleer, die ze óók is. Zoals ze ook echtgenote is en moeder van vier inmiddels volwassen kinderen.

U bent in 2002 gewijd, samen met zes andere vrouwen. Wat waren uw beweegredenen?

“Ik heb onder meer theologie gestudeerd en ben altijd kerkelijk betrokken geweest, ook via mijn docentschap. Gaandeweg raakte ik ervan overtuigd dat ik als priester nog meer zou kunnen bijdragen aan een gemeenschap van gelovigen. Samen met andere vrouwen zijn we ons toen op het priesterambt gaan voorbereiden en hebben we medestanders gezocht. Die hebben we vooral gevonden in de Verenigde Staten, bij vrouwen die daar al waren gewijd.”

Inmiddels hebt u zich tot bisschop laten wijden. Waarom ook die stap?

“Om strategische redenen. Wachten op toestemming van het Vaticaan,

voor welk ambt dan ook in de hiërarchie, is voor vrouwen een gebed zonder eind en voor de kerk als geloofsgemeenschap een verspilling van talenten en inspiratie. Nu kan ik zelf andere vrouwen wijden die zich tot het priesterambt geroepen weten.”

Onmiddellijk na uw wijding heeft u, samen met anderen, een deeltijdopleiding voor vrouwen opgezet, waarop u nu als bisschop toezicht houdt. Wat ontbrak er aan de opleiding zoals de eerste wijdelingen die hebben gehad?

“Het ging ons niet om eventuele gebreken, maar om het verschil in visie op het priesterambt. Wij kijken daar anders tegenaan dan mannen en dat vraagt om een aangepaste opleiding. Voor ons ligt de nadruk op het pastoraat. Voor mijzelf en als toekomst van het ambt zie ik een

priester als iemand die de krachten mobiliseert die er in een gemeenschap leven. Ik probeer zelf dan ook een gemeenschap zo zelfstandig mogelijk te maken en als dat van de grond is gekomen, ga ik elders aan de slag. Ik wil niet dat ze van mij of van een andere priester afhankelijk worden. Daarom willen we uitdrukkelijk dat vrouwelijke priesters pastoraal beter worden opgeleid en toegerust dan in de huidige opleidingen voor mannen gebeurt, waar de accenten anders liggen. Het gaat ons daarbij minder om titels, maar meer om de vorming tot pastor. Onze studentes moeten leren omgaan met conflicten, die van henzelf en van anderen. Ze moeten hun pedagogisch en agogisch inzicht ontwikkelen, hun eigen leven op orde hebben, niet aan zelfbeklag doen, sociaal vaardig zijn en stressbestendig.”

Op welke punten wijken uw opleidingsvragen nog meer af van die van de opleidingen voor mannen?

“Onze toelatingseisen zijn anders. Om te kunnen beginnen moeten de vrouwen minstens vijfendertig

jaar zijn. Op die leeftijd hebben ze ruimschoots de gelegenheid gehad zich beroepsmatig te ontwikkelen en financieel onafhankelijk te zijn. Ze hebben ervaringen op kunnen doen met relatievorming en, als ze dat wilden, een gezin kunnen stichten. Want dat vragen we van onze kandidaten: een zekere mate van zelfkennis door ervaring, een beroepsopleiding en een eigen inkomen.

In onze optiek moet een priester geen vrijgestelde zijn, maar het leven leiden dat de meeste mensen leiden, zodat ze naast de mensen kan staan die ze begeleidt. Ik adviseer de vrouwen verder om binnen het brede werkveld een eigen interessegebied te kiezen: kinderen, ouderenpastoraat, ziekenzorg of iets vergelijkbaars. Dan hebben ze een 'reservegebied' om haar kwaliteiten aan anderen ten goede te laten komen en om zichzelf verder te bekwamen en te verdiepen. Geen enkele priester kan alles en met iedereen.

Onze opleiding wordt verder vrijwel uitsluitend in groepsverband gegeven. Wij zijn ervan overtuigd dat de groepsdynamische krachten die dan loskomen meerwaarde bezitten voor de persoonlijke ontwikkeling van de studentes en de pastorale vorming ondersteunen. In een groep moet

je met jezelf voor de dag komen. Je kunt je niet terugtrekken zonder dat de groep je ter verantwoording roept."

Dat moet een koude douche zijn, als de afgestudeerde vrouwen op haar eentje in een parochie gaan werken.

"Na hun wijding zijn er standaard zes ontmoetingsdagen per jaar voor alle vrouwen. Daarnaast vragen we ze minimaal eenmaal per maand telefonisch contact te onderhouden met de studiegenoot die het dichtstbij woont. Er zijn inmiddels ook vrouwen die een maandelijks rondzendbrief over hun werkervaringen verzorgen. En ik ben er als bisschop voor hen."

Wat voor werk doen de vrouwen die nu al zijn gewijd zoal?

"Het merendeel geeft pastorale begeleiding in persoonlijke gesprekken. Onze ervaring is dat die vanzelf op gang komen zodra mensen weten dat je tot priester bent gewijd. Dat werk hoef je dus niet te zoeken, dat komt naar je toe. Sommige vrouwen werken in een verpleeghuis, er is iemand die in een parochie werkt."

Steeds vaker worden ze gevraagd om ook de sacramenten te vieren met een groep. Dat kan een huwelijksviering zijn, een doop of een uitvaartdienst, de ziekenzalving, maar ook de viering van een gouden bruiloft.

Overigens vinden niet alle vrouwen het even gemakkelijk om voor hun wijding uit te komen. Enkele vrouwelijke priesters leven bijvoorbeeld in een religieuze gemeenschap en soms zwijgt een vrouw daarover uit angst voor haar positie in haar beroepsleven. Ik kan me dat voorstellen, maar ik stimuleer ze toch om zo duidelijk mogelijk te zijn. Ik heb zelf als bisschop een periode 'in de catacomben' moeten leven en daar heb ik ervaren dat de omgeving aan je merkt dat je een geheim met je meedraagt. Het is voor jezelf en voor de omgeving niet goed om dat lang vol te houden."

Uit welke hoek komt de oppositie tegen vrouwelijke priesters?

"Er is geen oppositie, behalve die uit eigen gelederen, van vrouwen dus. De steun die we krijgen komt juist en vooral van mannen. De problemen en ergernissen die ik ervaar, komen van vrouwen. Uit mijn studie weet ik waar dat verzet, die dwarsliggerij, vandaan komt. Het is een kenmerk van iedere minderheidsgroep dat de leden ervan sterk verdeeld zijn, elkaar wel eens in de haren zitten. Mannen hebben nog wel eens wat aan te merken op vrouwen, maar wie het meest? Andere vrouwen! Dat geldt in nog heviger mate voor onze vrouwelijke priesters. Het stemt me heel treurig."

In alle interviews die u tot nu toe heeft gegeven benadrukt u dat uw wijding in de lijn staat van de apostolische successie. Waarom vindt u dat zo belangrijk?

"Omdat mannen daar zo de nadruk op leggen. Historisch gezien is er natuurlijk veel aan te merken op de idee van een continue apostolische successie, maar we willen niet dat de wijding van vrouwen als een soort mindere vorm wordt beschouwd. Als zij dat belangrijk vinden – oké, dan doen we het volgens hun regels."

U heeft geen diocees Hoe groot is uw invloed als bisschop dan?

"Er zijn tientallen mannelijke bisschoppen zonder diocees, bijvoorbeeld omdat ze tot hulpbisschop of op grond van bijzondere diensten zijn benoemd. Hebben ze daarom geen invloed? En wat de hiërarchie betreft: voor mij is dat een puur praktisch gegeven. Ik weet dat we structuur en een zekere mate van organisatie nodig hebben om onze doelen te kunnen verwezenlijken. Ik heb bijvoorbeeld ons volledige opleidingsplan en opleidingseisen aan alle bisschoppen en onze kardinaal (Schönborn van Wenen – red.) toegestuurd. Heb ik niets op gehoord. Niet veel later echter kondigde de kardinaal aan dat de opleiding voor mannelijke priesters verbeterd zou worden en toen ik het leerplan onder ogen kreeg, kon ik zo aanwijzen wat van onze aanpak was overgenomen."

Heeft u contacten met uw collega-bisschoppen?

"Niet met de mannelijke. In Europa ben ik nog de enige vrouwelijke bisschop. Ik onderhoud wel regelmatig contact met mijn vrouwelijke collega's uit de Verenigde Staten."

De mannen die u en uw collega's hebben gewijd, zijn door het Vaticaan geëxcommuniceerd. U wordt ook zelf beschouwd als iemand die buiten de kerkgemeenschap staat. Heeft u daar geen last van?

"Ik beschouw dat eerder als een ereteken, een uitverkiezing. Historisch gezien zijn het immers niet de minsten die door zo'n uitspraak getroffen werden. Weet u: als je in je huwelijk een keer flinke ruzie hebt met je partner, kan het gebeuren dat hij uit onmacht wegloopt en de deur achter zich dichtsmijt. Dat weet je en daar kun je mee leven. Het Vaticaan reageert als zo'n partner, alleen slaat het niet met deuren, maar schrijft het brieven. Nou, daar kan ik ook mee leven."

Christine Mayr-Lumetzberger (Linz, Oostenrijk, 1956) ging na haar schooljaren naar het klooster van de benedictinessen, maar na vijf jaar verliet ze dat weer. Zij trouwde met dr. Michael Mayr. Sindsdien is zij werkzaam geweest in diverse soorten onderwijs: kindergarten, basisschool en middelbare school (vakken: godsdienst, Duitse taal en letteren, maatschappijleer). Na een theologiecursus van drie jaar is zij op 29 juni 2002 priester gewijd, samen met zes andere vrouwen. Hun motto was: "Als God vrouwelijke priesters wil, zal hij ze krijgen." Om moeilijkheden met de hiërarchie te vermijden vond de wijding plaats op een boot midden op de Donau. Met Pinksteren 2003 is zij tot bisschop geconsacreerd.

Het leven van vrouwen die een priesterroeping hebben, gaat niet over rozen. Al langere tijd werd over hun priesterwijding gediscussieerd en getheologiseerd. Toen paus Johannes Paulus II, niet echt onfeilbaar maar wel definitief, die discussies verboden had, werden ze nog frequenter. En vooral: men is tot actie overgegaan. De korte geschiedenis van de nog jonge beweging van de *Roman Catholic Womenpriests*.

Vrouwen met een priesterwijding

De diakenwijding van een vrouw vorig najaar in München was een zogenoemde 'catacombenwijding', waarmee bedoeld wordt dat de naam en de verdere identiteit van de wijdeling niet bij alle aanwezigen bekend was. Nog steeds kunnen veel vrouwen niet voor hun betrokkenheid bij *Roman Catholic Womenpriests* (RCWP) uitkomen. De meesten van hen zijn werkzaam voor de officiële kerk of aanverwante organisaties en zij zouden hun baan op het spel zetten als deze betrokkenheid bekend werd.

Maar ook de vrouw die in 1970 in het toenmalige Tsjecho-Slowakije door bisschop Davidek tot priester werd gewijd, *Ludmila Javarova*, had moeten beloven zichzelf niet als priester bekend te maken. Die wijding vond namelijk in het geheim plaats tijdens het communistisch bewind, de periode waarin geen priesterwijdingen mochten plaatsvinden, de katholieke kerk gedwongen was ondergronds te gaan en als noodmaatregel ook gehuwde mannen in het geheim werden gewijd.

Ludmila had al veel jaren als assistente voor deze bisschop gewerkt, maar door omstandigheden moest hij steeds meer taken aan haar overdragen. Tenslotte had hij besloten de 38-jarige Ludmila, met nog vier andere vrouwen, tot priester te wijden. Na de val van de muur in 1989, toen deze ontwikkelingen aan het licht kwamen, werd haar verboden het ambt van priester nog langer uit te oefenen. Sinds 1995 treedt zij toch in de openbaarheid en heeft zij in 2001 meegewerkt aan de totstandkoming van een

boek over haar leven als priester, *Out of the Depths*, van Miriam Winter.

En niet alleen de betrokken vrouwen kunnen maatregelen tegemoet zien. De r.-k. kerkleiding heeft er inmiddels namelijk een handje van gekregen de steun voor de wijding van vrouwen zoveel mogelijk de kop in te drukken. Hiervoor schuwt zij onorthodoxe maatregelen niet. Een paar voorbeelden.

Excommunicatie

Op 25 juli 2005 vond in internationale wateren tussen de VS en Canada, op de St. Lawrence rivier, de wijding plaats van negen Noord-Amerikaanse vrouwen. De priester Ed Cachia,

een populair en geliefd pastor van de r.-k. St. Michaels-kerk in Cobourg, was daarbij en riep in de *Cobourg Star* op tot een dialoog over de wijding van vrouwen en de beëindiging van het verplichte priestercelebaat. Van de kerkautoriteiten kreeg hij een maand de tijd om terug te komen op zijn acties en hij mocht zijn kerk niet betreden. Toen hij dat weigerde werd hij ontslagen. Father Ed begon een nieuwe katholieke gemeenschap in Cold Spring. De eerste viering vond plaats op 2 april 2006 welke door zo'n vierhonderd mensen werd bezocht. Bisschop De Angelis liet op die zondag vanaf elke kansel in het bisdom een brief voorlezen met de waarschuwing weg te blijven uit die nieuw gevormde gemeenschap van Ed Cachia. De volgende zondag waren het er maar tweehonderdvijftig mensen.

Van 3 tot 5 november 2006 vond in Milwaukee (VS) een conferentie plaats van *Call to Action*, een omvangrijke vernieuwingsbeweging in de VS, sterk lijkend op de voormalige Nederlandse Acht Mei Beweging. Die conferentie had als titel "I AM! Rise Up, People of God!" (verg. Ex. 3,4). Iets meer dan een maand later bevestigde het Vaticaan de reeds tienjaar eerder (maart 1996) genomen beslissing van bisschop Fabian Bruskewitz tot excommunicatie van alle in zijn diocees wonende leden van *Call to Action* en nog enige andere 'dissidente' organisaties die hij beschreef als "onverenigbaar met het katholieke geloof". Kardinaal Battista Re, hoofd van de Vaticaanse Congregatie van de Bisschoppen, vond het in zijn brief van 24 november 2006 nodig deze beslissing nogmaals te bekrachtigen en te betitelen als "properly taken".

Op 17 juli 2008 vergeleek de Amerikaanse benedictines *Joan Chittister* deze excommunicatie met andere excommunicaties in het verleden. Zij zelf werd met een kerkelijke straf bedreigd na haar deelname aan de eerste conferentie van *Womans Ordinations Worldwide* in 2001 in Dublin. De abdis van haar gemeenschap weerstond de druk van Rome en bleef haar steunen waardoor zij nu in staat wordt gesteld openlijk te getuigen voor de wijding van vrouwen. En zij vindt

dan ook dat deze tijd, waarin veel vragen uit het verleden opnieuw worden gesteld, doet denken aan de veroordeelde Galilei (16de eeuw). Niet-denken, in dit soort situaties eufemistisch 'gehoorzaamheid' genoemd, wordt belangrijker geacht dan het zoeken naar nieuwe inzichten.

Heimelijke tactiek

Op 11 november 2007 werden twee rcwp-vrouwen in St. Louis tot priester gewijd, Rose Marie Hudson en Elsie McGrath. Deze historische plechtigheid vond plaats in de synagoge van de *Central Reform Congregation*, in aanwezigheid van zo'n zeshonderd aanwezigen. Rabbi Susan Talve, de spiritueel leidster van deze gemeenschap had met enthousiasme haar synagoge ter beschikking gesteld toen zij vernam dat de medewerking van een andere locatie kort voor de wijding onder druk van de kerkleiding was

"... de steun van mijn orde zal aanmoedigen zich uit te spreken medeplichtigheid"

opgezegd. Zij werd daarop gewaarschuwd dat de betrekkingen tussen de synagoge en r.-k. kerk ernstig zouden worden geschaad indien zij haar uitnodiging niet terugnam. Zij trok zich daar niets van aan en verklaarde dat de betrekkingen er alleen maar beter op konden worden. De wijding had plaats onder grote belangstelling van de media.

Ernstiger waren de gevolgen voor zuster *Louise Lears* (58). Sinds 2005 was zij lid van het pastoraal team van *St. Cronan Parish* in South St. Louis. Verder werkte zij als catechete voor het aartsbisdom. Op 26 juni 2008 werd zij, als enige van de tientallen religieuzen die bij deze wijding aanwezig waren, op bevel van aartsbisschop Raymond Burke van St. Louis gedwongen al haar werk voor de Cronan-gemeenschap neer te leggen en zij mocht ook de sacramenten niet meer ontvangen. Dat zij bij de wijding aanwezig was bleek uit in het geheim en in opdracht van het bisdom genomen filmopnamen. Deze wijdingen zijn, in de geest van de rcwp-beweging, altijd een openbare aangelegenheid geweest en zuster Lears heeft nooit een geheim gemaakt van haar aanwezigheid bij de wijding. Dat het bisdom zich tot deze heimelijke tactiek heeft verlaagd zegt veel over de angst die men voor deze actie koesterde. Een dag na de uitspraak (toevallig!?) werd bekend dat Burke benoemd was tot hoofd van het Vaticaanse *Signatura Apostolica*, de hoogste

Een mozaïek in de St. Praxediskerk in Rome toont, tweede van rechts, de maagd Maria. Aan weerszijden vrouwen in het ambt in de vroegchristelijke Kerk, aan haar linkerkant St. Pudenciana en aan de rechterkant St. Praxedis, beiden leidsters van een huiskerk. Uiterst links, met rechthoekige nimbus, Theodora, rond het jaar 820 verbonden aan de St. Praxediskerk. Haar functie staat erbij vermeld: 'Episcopa Theodora', bisschop Theodora.

kerkelijke rechtbank. Ondanks dat het Vaticaan zijn favoriete bisschoppen zoals deze Burke beloont met topbanen, gaat de beweging van RCWP strijdbaar voort.

De kerkleiding gebruikt al haar middelen om voorstanders van de wijding van vrouwen te

sommige van mijn medebroeders en zo een einde te maken aan hun van de status quo.

intimideren. Een priestervriend van de wijdeling, medeorganisator van de viering, werd door zijn bisschop gesuspendeerd. Een andere vriendin en haar echtgenoot kregen niet langer toestemming in hun parochie mee te werken aan de vieringen en een andere vrouw die werkzaam was als docente aan een katholieke school werd met ontslag bedreigd als zij bij een volgende wijding aanwezig zou zijn. Er kleven duidelijk consequenties aan de moedige beslissing om openlijk steun te betuigen aan voorstanders van gerechtigheid en gelijkwaardigheid.

Stijgende lijn

Op 9 augustus 2008 werd Janice Sevre-Duszynska in Lexington (VS) door (de vrouwelijke) bisschop Patricia Fresen tot priester gewijd. Een goede vriend van Janice, de Maryknoll-priester Roy Bourgeois (70), ging mee voor en hield de toespraak. Hierin benadrukte hij het belang van de wijding van vrouwen. Hij had een lange staat van dienst achter de rug waar het ging om vredesactiviteiten en zorg voor de minderbedeelden in de samenleving. Ook de wijding van vrouwen tot een volwaardig ambt had al jaren zijn belangstelling en zijn openlijke deelname aan deze wijding was een logisch gevolg hiervan.

Snel hierna kwam er een oproep uit Rome aan de leiding van Maryknoll om Roy Bourgeois ter verantwoording te roepen en hem dringend te vragen

zijn uitspraken terug te nemen en spijt te betuigen. Vorige maand liet Edward Dougherty, de pasbenoemde generale overste van Maryknoll, echter weten dat Roy verzekerd kon blijven van de steun van zijn orde. Niet alleen op het gebied

van de vrouwenwijding maar ook waar het gaat om zijn strijd voor een betere gezondheidszorg. Roy daarover: "... de steun van mijn orde zal sommige van mijn medebroeders aanmoedigen zich uit te spreken en zo een einde te maken aan hun medeplichtigheid" van de status quo.

Ook RCWP laat zich niet afschrikken door alle maatregelen die tegen haar worden genomen. De excommunicatie van mei 2008 is hiervan het meest recente voorbeeld. Het aantal wijdingen laat een stijgende lijn zien. Te beginnen met de eerste zeven vrouwen die in 2002 op de Donau tot priester gewijd werden, tellen we op het ogenblik 49 vrouwelijke priesters, 5 bisschoppen en 6 diakens. In Noord-Amerika en Europa bereiden enige tientallen vrouwen zich voor op hun wijding.

De auteur studeerde theologie en volgt sinds 2005 een opleiding tot diaken/priester binnen het verband van Roman Catholic Womenpriests. Zij is halfweg een vierjarige hbo-opleiding zingeving en spiritualiteit.

DE VROUW VAN...

Wereldberoemd is de schildering de ‘Schepping van Adam’ van Michelangelo. Sinds begin zestiende eeuw nog altijd te zien in het vierde vak van het plafond van de Sixtijnse kapel in Rome. De aandacht van de beschouwer gaat voornamelijk naar de figuur van de eerste mens en naar het sympathieke handgebaar van de scheppende God. Nauwelijks let men echter op de hemelingen die de Schepper omringen. Toch is daar iets opmerkelijks te zien. Want behalve een stel jonge engeltjes is er ook een onmiskenbaar volwassen vrouw bij. En nog opmerkelijker: God heeft zijn arm beschermend om haar heen geslagen.

Heeft de schilder moeite gehad met de leer van de Drie-eenheid met alleen maar mannen? Heeft hij zijn eigen theologie erin gesmokkeld door ook ‘de vrouw van...’ af te beelden? Helemaal ongelijk had hij misschien niet, want ook in de huidige bijbel van de monotheïstische religies wordt nog op minstens vier plaatsen melding gemaakt van de godin Asjera als de echtgenote van Jahweh.

Wordlid

BON VOOR OMWENTELING

De crisis in de kerk is de voorbode van een wereldwijde kerk-omwenteling. “Mariënborg” wil daarover informeren en eraan bijdragen. Als vereniging en als tijdschrift. Voelt u daar ook wat voor?

Sluit u aan bij onze gelederen:

De heer/mevrouw (a.u.b. aangeven wat van toepassing is)

Naam:

Adres:

Postcode en plaats:

wordt lid van de vereniging Mariënborg en ontvangt vijf keer per jaar ‘Mariënborg, tijdschrift voor kritisch katholieken’ (€ 25,- per jaar)

abonneert zich op het tijdschrift ‘Mariënborg’ zonder lidmaatschap (€ 15,- per jaar)

meldt zich voor drie proefnummers van het tijdschrift ‘Mariënborg’ (€ 5,-)

is lid en wil een geschenkabonnement van drie nummers geven aan:

de heer / mevrouw (a.u.b. aangeven wat van toepassing is)

naam:

adres:

postcode en plaats:

Datum:

Handtekening:

De ingevulde bon in gesloten envelop zonder postzegel opsturen naar:

Secretariaat Mariënborg – Antwoordnummer 3800 – Amersfoort